

การจัดการความรู้ทัตกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาการทอผ้าชินตีนจากของคนไทย
เชื้อสายลาวครั้ง: กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าลาวครั้งบ้านบ่อกรุ
อำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี

KNOWLEDGE MANAGEMENT OF TEEN CHOK HANDCRAFTS OF LOCAL WISDOM
ON THE ETHNIC LAO-KHRANG: CASE STUDY TEXTILES FABRICS GROUP WEAVE IN
BAN BOR KRU DOEM BANG NANG BUAT DISTRICT SUPHAN BURI PROVINCE

กานต์รี กล้าหาญ* จินตนา กาญจนวิสุทธิ์ และนลินรัตน์ รักกุศล
Kanravee Klahan, Chintana Kanjanavisut and Nalinrat Rakkusol
faikanravee@gmail.com, feducnk@ku.ac.th and fedunrr@ku.ac.th

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10200
Vocational Education Kasetsart University,
Bangkok 10200 Thailand

*Corresponding Author E-mail: faikanravee@gmail.com Tel. 09 6953 6716

(Received: July 18, 2018; Accepted: October 1, 2018)

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ด้านทัตกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาการทอผ้าชินตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในอำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และ การสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภาคสนามด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้าชนิดรวมข้อมูล และการให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ทัตกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาการทอผ้าชินตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี มีการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การระบุความรู้ที่ต้องการ กลุ่มได้มีการกำหนดความรู้ทั่วไปนิคการทอ การจัก สามารถอธิบายอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์โดยย่างชัดเจน ส่วนใหญ่ทอผ้าไว้เพื่อ จำหน่ายให้มีรายได้เสริมไว้ใช้จ่ายในครอบครัว และทอไว้ใช้สวมใส่เองในงานประเพณี 2) การจัดหากำเนิดความรู้ที่ต้องการ ได้จาก การศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และการสัมมนา ซึ่งใช้การพูดคุยกับสมาชิกในกลุ่มที่มีความรู้ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ความรู้ที่ ผังลึกอยู่ในตัวบุคคลได้อย่างมากใช้และเป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น 3) การพัฒนาความรู้ที่ต้องการนำความรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้ มาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการพูดคุยกันภายในกลุ่ม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างพัฒนาความรู้ ใหม่ ๆ 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ที่ต้องการ กลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยตั้งใจ มีผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ คือ ครอบครัว เครือญาติ และผู้นำกลุ่มหรือผู้เชี่ยวชาญ เริ่มจากการให้ช่วยเหลือจับอุปกรณ์ และทอให้ดูเรื่อยๆ ทีละขั้นตอน โดยผู้รับถ่ายทอดโดย สังเกตและคุยกันจนจำจำให้สามารถผลิตออกได้ 5) การจัดเก็บความรู้ที่ต้องการ กลุ่มได้มีการจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร และเก็บตัวอย่างชิ้นงานไว้ในสถานที่ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรุ 6) การนำความรู้ไปใช้ที่ต้องการ กลุ่มได้นำความรู้ที่ถูกจัดเก็บนำกลับมาใช้ใหม่

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ ทัตกรรมสิ่งทอ ภูมิปัญญา การทอผ้าชินตีนจาก คนไทยเชื้อสายลาวครั้ง

Abstract: The objective of this research was to study the knowledge management of Teen Chok handcrafts of local wisdom on the ethnic lao-khrang case study textiles fabrics group weave in Ban Bor Kru Doem Bang Nang Buat District Suphan Buri Province. The study was a qualitative research. There are 11 Informant. The research instruments were composed of interview form and observation from. The data analysis by studying document, interviewing, observation, analysis the data and check accuracy data with triangulation methods and informant check.

The result of the research showed the knowledge management of Teen Chok handcrafts of local wisdom on the ethnic Lao-Khrang case study textiles fabrics group weave in Ban Bor Kru Doem Bang Nang Buat District Suphan Buri province has 6 steps of knowledge management: 1) knowledge identification group was defined knowledge of the weaving techniques can explain identity of ethnic apparent. 2) knowledge acquisition was from study visit, training and seminar, by acquisition discussion group. 3) knowledge development for exchanged by group discussion and debate to be the ways of new development ideas. 4) knowledge exchange group has exchanged knowledge intentionally by transmission from family, relatives and leader or expert by demonstration step by step, and record observe and remember can be produced manually 5) knowledge retention is stored in document from and example woven in Lao-Khrang Ban Bor Kru cultural center. 6) knowledge utilization the group knowledge that was stored resuscitate.

Keywords: knowledge management; handcraft; local wisdom; Teen Chok weaving; Lao-Khrang

1. บทนำ

หมู่บ้านบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเต็มบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรีมีชุมชนกลุ่มนี้ได้พอยพจากเมืองจันทร์เมืองลาว ข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ที่ฝั่งเมืองไทย และได้สร้างเมืองสร้างชุมชน ณ บ้านบ่อกรุ ได้ชื่อทางราชการว่าเป็นจังหวัดเลย และได้มีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งประมาณ 50 คน ได้พอยพจากเมืองเลยมาทางล่างจนถึงจังหวัดครปฐมเพื่อหาที่ทำกินแต่ก็อยู่ได้ไม่นานจึงย้ายอีกรัชไปอยู่ในแอบป่ากาญจนบุรี แต่ในสมัยก่อนโครคิ้วประบากดมากจึงย้ายกลับที่ทำมาหากินอีกรัชจนมาถึงเนินสูงและได้ตกลงตั้งถิ่นฐานที่จะทำมาหากินในถิ่นนั้นและนั้นเป็นที่น้ำ จนขึ้นเรียกว่า บ้านใหญ่ และทางราชการได้ตั้งชื่อว่า บ้านบ่อกรุ เพราะมีบ่อน้ำมีแม่น้ำ ลีกประมาณ 5 วา ซึ่งวัดบ่อกรุเป็นศูนย์กลางการรวมตัวของชาวบ้าน โดยมี พระครูโภกมุทสุวรรณภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบ่อกรุ เป็นผู้ดำเนินงานในการคุ้มครองบริหารจัดการบุคคลการในกลุ่มทอผ้าชิ้นติน และศูนย์วัฒนธรรมลາວครั้งบ้านบ่อกรุ กลุ่มฯ มีสมาชิกในการดำเนินงานจำนวน 30 คน แบ่งเป็น ผู้ทอจำนวน 24 คน ผู้ดูแลบุคคลการ จำนวน 4 คน และผู้ดูแลการจัดจำหน่ายจำนวน 3 คน ชาวบ้านทุกคนจัดสรรเวลาว่างจากทำไร่ทำนา มาผลิตผ้าห่อ ชาวบ้านจัดทำแหล่งในการขายสินค้าในงานแสดงสินค้า และใช้เงินหมุนเวียนที่ได้จากการขายเพื่อนำไปซื้อวัสดุติดต่อ ๆ ในการทอผ้า ส่วนองค์ความรู้ที่ได้จากการทอผ้าขาดการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

การจัดการความรู้จึงมีความสำคัญเพื่อการอนรักษ์สืบสานไว้ให้เยาวชนรุ่นหลัง ซึ่งการจัดการความรู้ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) การระบุความรู้ที่ต้องการคือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกชนิดของความรู้ที่จะถูกออกแบบให้มีคุณค่ามากที่สุด เป็นการกำหนดความรู้เพื่อใช้พัฒนา 2) การจัดหากำหนดความรู้ที่ต้องการ เป็นการสืบเสาะค้นหา และรวบรวมความรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างอิสระ 3) การพัฒนาความรู้ใหม่ที่ต้องการ เป็นการพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่จากทักษะและความเชี่ยวชาญ ความชำนาญของแต่ละบุคคล จากการแสดงความรู้ ทำในลักษณะของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต้องการ เป็นการขยายความรู้เพื่อให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนความรู้ชี้กันและกัน โดยถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความรู้ 5) การจัดเก็บความรู้ที่ต้องการ เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้น หรือที่ได้นำมาจัดเก็บเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อการนำความรู้ไปใช้ใหม่ วิธีการที่จะเก็บรักษา และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการ องค์การต้องเก็บรักษาสิ่งที่ต้องการเรียกว่าเป็นความรู้ไว้ให้ได้ดีที่สุด และ 6) การนำความรู้ไปใช้ที่ต้องการ เป็นการขยายและนำความรู้ที่เก็บมาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ รวมถึงการนำความสะดวกในการเข้าถึงความรู้ในฐานข้อมูล และการให้บริการสถานที่เครื่องมือและผู้ช่วยในการแก่บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และกิจกรรมความรู้อื่นๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ [1] การนำความรู้ภายในและภายนอกกลุ่มฯ เพื่อมาดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตินจากของคนไทยเชื้อสายลາวครั้ง

ของกลุ่มทอผ้าลາวครั้งบ้านบกรุ อำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งคนในชุมชนมีความรู้หรือภูมิปัญญาการทอผ้าซึ่งตีนจากมากราม หากไม่ได้มีการจัดเก็บและนำมาใช้ในอนาคต ความรู้นี้อาจมีการสูญหายไปในอนาคต

ภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจกของคนไทยเชื้อสายลາวครั้งนี้น มีวิธีการทอผ้าชิ้นตีนจกเป็นลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเป็นลวดลายโบราณจนกระทั่งพัฒนาเป็นลวดลายในลักษณะต่าง ๆ การทอผ้าชิ้นตีนจกของคนไทยเชื้อสายลາวครั้งอาจมีการสูญหายไปได้ในโลกของการเปลี่ยนแปลง โดยที่กลุ่มฯ ไม่มีการจัดการความรู้ไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นกลุ่มฯ ต้องมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจกด้วยการจัดการความรู้ไว เนื่องจากผ้าชิ้นตีนจกของลາวครั้งที่มีเรื่องราวอันทรงคุณค่า มีรูปแบบและศิลปะการทอเฉพาะกลุ่มฯ มีการทอโดยใช้ด้าย 5 สีเป็นหลัก แล้วแต่ทุกกลุ่มฯ จะใช้ด้ายสีใดในการทอแต่ต้องมีครับหั้ง 5 สี ทำให้กลุ่มฯ เกิดความเริ่มสร้างสรรค์ ให้รู้ มีการเรียนรู้และพัฒนาการทอผ้าชิ้นตีนจกด้วยตนเองหรือกลุ่มอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ดี งาม ดังนั้นภูมิปัญญาเหล่านี้ต้องผ่านการจัดการความรู้สู่กลุ่มหรือคนในกลุ่มฯ มีการสืบทอดความรู้การทอผ้าชิ้นตีนจกให้คงอยู่อย่างยั่งยืนจากความรู้ของกลุ่มฯ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์แก่ชุมชนและประเทศชาติ [2] การจัดการความรู้จึงมีความสำคัญ ลูกหลานในกลุ่มฯ สามารถนำความรู้จากการจัดการความรู้ที่จัดเก็บไว้ในนั้นนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ เสริมสร้างรายได้ สามารถพึ่งตนเองได้ และนำมาพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าต่อไปสู่อนาคตที่ดี [3] รวมทั้งเสริมสร้างกระบวนการทอและการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มฯ รู้หลักการและองค์ความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาและสืบทอดการทอและการสูมใส่ผ้าชิ้นตีนจกในงานประเพณีให้คงอยู่ต่อไป

จากการความสำคัญของบัญหาดังกล่าว การทอผ้าชินตีนจกของชาวยาไทยเชื้อสายลาครั้งบ้านบ่อกรุนั้นมีการอนุรักษ์โดยผู้คน การบันการจัดการความรู้และวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ซึ่งในองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บน乩ลาภและสีสันบนผืนผ้าทอของชาวลาครั้ง ทั้งจากผ้าชินตีนจกและผ้ามัดหมี่ จักตัวบุคคลผู้ซึ่งเป็นแหล่งสั่งสมภูมิบัญญา ชาวลาครั้งบ้านบ่อกรุ นั้นยังไม่มีการจัดการความรู้ที่ถูกจัดเก็บถูกร่วมและนำมาใช้ สืบทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้มีความรู้เพื่อสืบสานอาชีพทอผ้า ได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่องที่เกิดจากการจัดการความรู้ของสมาชิกในกลุ่มทอผ้าลาครั้งบ้านบ่อกรุ ที่สามารถช่วยเสริมสร้าง กระบวนการทอและการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการจัดการความรู้ หัตถกรรมสิ่งทอจากภูมิบัญญาการทอผ้าชินตีนจกโบราณของคนไทยเชื้อสายลาครั้งบ้านบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำรู้และสืบทอดศิลปะผ้าไทย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยผู้ที่สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดความรู้ และอนุรักษ์หัตถกรรมทอผ้าชินตีนจกในรูปแบบกิจกรรม การจัดนิทรรศการ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้หัตถกรรมทอผ้าชินตีนจกโบราณคงอยู่กับชาวบ้านหรือชุมชนในหมู่บ้าน และสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์สุลามในยุคเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ด้านหัตถกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาทอผ้าชนิดนึ่งจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในอำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสพร摊บูรี

3. ประโยชน์ของการวิจัย

3.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และหน่วยงานของเทศบาลสามารถนำกระบวนการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าชิ้นตีนจากไปปรับใช้ในการจัดการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยนำไปจัดเป็นกิจกรรมเตรียมหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองในท้องถิ่น

3.2 ครูที่เกี่ยวข้องวิชาชีพทางด้านหัตถกรรมสามารถนำวิธีการถ่ายทอดความรู้ศิลปะท่องผ้าชิ้นเดินจาก นำมาปรับใช้หรือพัฒนาในหลักสูตรของกิจกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา และการศึกษาชั้นพื้นฐาน

3.3 เยาวชนและผู้ที่สนใจ ได้รับความรู้ เทคนิคคุณค่า ช่วยกันสืบสาน อนุรักษ์ تراثนักถัง ภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจกในท้องถิ่นที่อาจจะสูญหายไป

3.4 กลุ่มอาชีพಥอผ้าลายครั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้สนใจ ได้แนวทางการจัดการความรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการหรือใช้เป็นเอกสารอ้างอิงของการจัดการความรู้การทอผ้าชิ้นตีนจกโบราณ รวมทั้งเป็นแนวทางนำไปพัฒนากลุ่มอาชีพอื่นๆ ต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาการจัดการความรู้หัตถกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาท่อผ้าชิ้นตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในหมู่บ้านบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการจัดการความรู้หัตถกรรมท่อผ้าชิ้นตีนจาก โดยผู้วิจัยทำการศึกษาการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ 1) การระบุความรู้ที่ต้องการ 2) การจัดหาความรู้ที่ต้องการ 3) การพัฒนาความรู้ใหม่ที่ต้องการ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต้องการ 5) การจัดเก็บความรู้ที่ต้องการ 6) การนำความรู้ไปใช้ที่ต้องการ

4.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกที่เป็นผู้ผลิตและเป็นแกนนำภูมิปัญญาการทอผ้าและสมาชิกในกลุ่มทอผ้าลาวครั้งบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 11 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ สมาชิกที่เป็นผู้ผลิตและเป็นแกนนำภูมิปัญญาการทอผ้าและสมาชิกในกลุ่มทอผ้าลาวครั้งบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 11 คน คือ 1) พระครูโภนุสุวรรณภรณ์ (ผู้ดูแลบริหารจัดการกลุ่ม) 2) คุณพัชรี การภักดี (ผู้ดูแลการจำหน่าย) 3) คุณอุบล การภักดี (หัวหน้ากลุ่มทอผ้า) 4) คุณกัลยาณี แกระยะ (ผู้ทอ) 5) คุณเนา การภักดี (ผู้ทอ) 6) คุณสมพร มาตติวงศ์ (ผู้ทอ) 7) คุณสะเทือน การภักดี (ผู้ทอ) 8) คุณเทียน การภักดี (ผู้ทอ) 9) คุณชน วิจิตรสกิร (ผู้ทอ) 10) คุณสีดา แணหนา (ผู้ทอ) 11) คุณอัมพร การภักดี (ผู้ทอ) ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนว่าเป็นอาชีพท้องถิ่น 2) เป็นกลุ่มอาชีพมีการผลิตสินค้าชิ้นตีนจากอย่างต่อเนื่อง 3) เป็นกลุ่มอาชีพที่มีประสบการณ์ด้านการทอผ้านานกว่า 10 ปี 4) เป็นกลุ่มอาชีพที่มีการคิดค้นลายผ้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง 5) เป็นกลุ่มอาชีพที่มีการอนุรักษ์ สืบทอดกันมายาวนานได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ 6) เป็นกลุ่มอาชีพ อีกทั้งสามารถจำหน่ายสินค้าเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) เครื่องมือแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ เอกสาร วารสาร อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมา และการจัดการความรู้หัตถกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจากโบราณของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ของกลุ่มทอผ้าลาวครั้งบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เครื่องมือที่แบบปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ประวัติความเป็นมาของชุมชน ที่มาของภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจาก และการจัดการความรู้ และแบบสังเกต ในประเด็นสภาพทั่วไปในกลุ่มผู้ผลิตผ้าชิ้นตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การสัมภาษณ์การจัดการความรู้ หัตถกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี พร้อมทั้งจดบันทึกจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาจากเอกสารการใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตผ้าชิ้นตีนจากของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง เฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือวิธีชีวิตในการดำเนินงาน เป็นข้อมูลโดยตรงตามสภาพความจริง เป็นการสังเกตขั้นๆ ในเหตุการณ์เดียวกันประกอบกับการซักถามและการตรวจสอบต่างๆ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาจัดระบบข้อมูลโดยจำแนกประเภท จัดหมวดหมู่ตามประเภทของข้อมูล ทำการประมวลข้อมูล มีการตีความ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้าชนิดวิธีรวมข้อมูล (Methods Triangulation) ซึ่งใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน คือ การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต

เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้า ชนิดวิธีรวมข้อมูล (Methods Triangulation) และนำไปตรวจสอบอีกรอบจากสมาชิกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Member Check) ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญจำนวน 2 คนได้แก่ ผู้นำกลุ่มทอผ้า และผู้จัดการบริหารบุคคลในสมาชิก หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ย้อนไปตรวจสอบกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกรอบ

8. ผลการวิจัย

8.1 เพื่อศึกษาการจัดการความรู้หัตถกรรมสิ่งทอจากภูมิปัญญาท้องผ้าชิ้นตีนจกโบราณของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในอำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรีแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

8.1.1 การระบุความรู้ที่ต้องการ พบว่า กลุ่มฯ ได้มีการระบุความรู้ที่ชัดเจน สามารถอธิบายความรู้เกี่ยวกับผ้าชิ้นตีนจกของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ประกอบด้วยความเป็นมาและอัตลักษณ์ที่สำคัญ ของชาติพันธุ์ลาวครั้ง โดยการรวมใส่ผ้าชิ้นของผู้หญิงและการนุ่งผ้าขาวม้า 5 ตัว กรรมวิธีในการทอผ้า และการจัดให้เป็นลวดลาย ตลอดจนการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทอของชาวบ้าน ซึ่งทำเองขึ้นมาทั้งหมด สมาชิกกลุ่มทอผ้าสามารถนำมาพัฒนาและรูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ม่าน ผ้าปูเตียง หมอนอิง สมาชิกในกลุ่มต่างรวมความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยใช้เส้นไหม ผ้าย หรือไหม สังเคราะห์ ชาวบ้านสั่งสำเร็จจากจังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ ในภาคอีสานเป็นแหล่งทำเส้นไหมโดยเฉพาะที่ถูกทำกรวยห้องสีมาเรียบร้อย ได้แก่ ไยไหมแท้ เส้นไหมผ้าย และไหมสังเคราะห์ ยกเว้นการทอผ้ามัดหมี่ชาวบ้านจะนำเส้นไหมใหม่ดิบที่สั่งมาจากการอีสานที่ไม่ได้ผ่านการย้อม นำมาย้อมด้วยสีเอง เพื่อให้ได้สีสนับสนุนและลวดลายตามต้องการ ดังแสดงในรูปที่ 1 และตารางที่ 1

รูปที่ 1 เอกลักษณ์ที่ได้เด่นของผ้าชิ้นตีนจก ประกอบด้วย ตัวชิ้นและตีนชิ้น

ตารางที่ 1 ชื่อและลักษณะของลวดลายผ้าจาก

ภาพ	ชื่อและลักษณะของลวดลายผ้าจาก
	ลายนาค มาจากนาคซึ่งเป็นสัตว์ที่ชาวลาวนับถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เชื่อว่าให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและอุดมสมบูรณ์ ส่วนที่มาของลายเครื่องปั้ง และลายขอระฆัง ไม่พบความหมายของลาย
	ลายสีข้อ เป็นลายขนาดเล็ก ใช้สำหรับต่อผ้าชิ้นให้เด็กผู้หญิงตัวเล็กใส่ ลายดอกหนี่ เป็นลายขนาดเล็กที่นิยมนำมาประกอบกับลายหลักทั่วไป
	ลายกหุ่ เป็นลายที่มีความหมายไปเป็นหนู่เป็นพวง ไม่มีความขัดแย้งทางด้านความคิด ลายแมงมุม ไม่พบความหมายของลาย

กานต์รี กล้าหาญ จันทนา กาญจนวิสุทธิ์ และนลินรัตน์ รักกุศล
สารสารคุรุศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2561

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ภาพ	ชื่อและลักษณะของลวดลายห้าจก
	ลายดอกดาวดึงส์ เป็นดอกสุมุไฟร์ที่ใช้ทำมา เรียกว่า ดอกดาวดึงส์ แทนความสุขภายใต้แสงไฟ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
	ลายนกคบ เป็นการคาดดอกไม้ร่วมกัน หรือกินน้ำร่วมกัน
	ลายปู เป็นลายขนาดเล็กที่นิยมนำมาประกอบกับลายหลัก
	ลายเครื่องข้อมูล เป็นลายที่ติดขันนกับลายหลักทั้งบนและล่าง จะเน้นลายหลักให้เด่นชัด
	ลายหกมุม เป็นลายที่มีลักษณะเป็นบูรพาที่หุ้มพรมที่จะห่อสูบประคบหาน้ำได้ทุกเมื่อ

สำหรับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตผ้าชิ้นตีนจกมี 9 ชนิด คือ 1) กี่ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า ซึ่งมีทั้งกี่พื้นบ้านที่ต้องอาศัยการพุ่งกระสวยด้วยตนเองในการขึ้นลาย 2) ฟิม มีลักษณะเป็นชี้ร่องกันอยู่ในกรอบของไม้ ใช้สำหรับกระทำบนเส้นด้ายพุงจากกระสายให้ชิดเป็นระเบียบ 3) ด้าย ใช้ในการทอผ้า แบ่งออกเป็น ไหแม่ และผ้าย ที่ผ่านกระบวนการร้อมสีธรรมชาติแล้วนำมารอใส่กระสายเพื่อความสะอาดในกระบวนการทอ 4) กระสาย เป็นตัวพุงของเส้นด้ายของกี่แบบพื้นบ้าน 5) ไม้เก็บลาย เป็นไม้ขนาดเล็กลักษณะแบบใช้ในการเก็บลายผ้าที่ขึ้นไว้ 6) กง (ระจิง) ใช้สำหรับกรอด้วยเพื่อนำเส้นด้ายมาตราชารวมเรียบร้อยอีกรั้ง 7) ไม้ปั้นด้าย (หลา) เป็นเครื่องมือที่ใช้เข็นผ้ายให้เป็นเส้นด้าย 8) ไม้ค้าพัน ใช้สำหรับม้วนผ้ายที่หอแล้ว และ 9) ไม้ตีนเหยียบ สำหรับเหยียบเครื่องบังคับตะกอเพื่อด้วยมือให้แยกออกเป็นกลุ่ม ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ผลิต กี่ ฟิม เส้นด้าย กระสาย (บันชัยไปขวา)

ไม้เก็บลาย กง(ระจิง) ไม้ปั้นด้าย ไม้ค้าพัน ไม้ตีนเหยียบ (ล่างช้ายไปขวา)

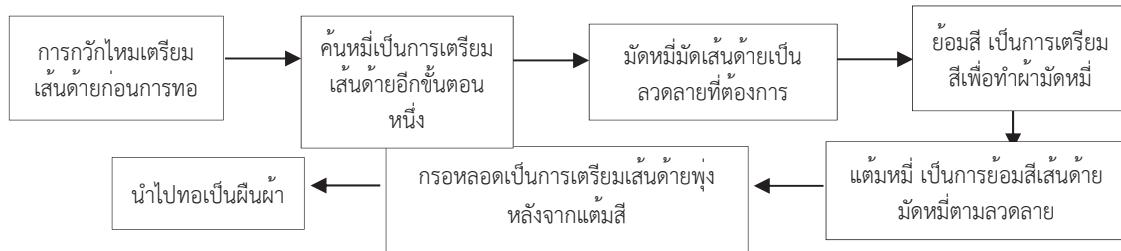
- สมาชิกกลุ่มฯ ได้มีการกำหนดความรู้ที่ต้องเจน ตลอดจนการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทอผ้าของชาวบ้าน ซึ่งทำเองขึ้นมาทั้งหมด ส่วนเส้นใยใหม่ ผ้าย หรือใหม่สังเคราะห์ ชาวบ้านสั่งสำเร็จรูปจากจังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ ในภาคอีสานเป็นแหล่งทำเส้นใยโดยเฉพาะคัดเลือกจากผู้ประกอบการที่น่าเชื่อถือ สั่งเป็นประจำ ปรับเปลี่ยนกันทั้งจังหวัดขอนแก่น และชัยภูมิ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนในชุมชน การพัฒนาความรู้ที่มีอยู่นั่นมากำหนดกิจกรรมและกรรมวิธีการทอในขั้นตอนต่างๆ

ขั้นตอนการเตรียมการทอผ้า

กี่ที่ชาวบ้านไทยเชื้อสายลาวครั้งใช้ในการทอผ้ากี่กี่ที่ใช้การยกตะกอตัวระบบลูกกรอก เป็นกี่พื้นบ้านขนาดเล็ก ที่ส่งกระสายพุงด้วยมือ ซึ่งใช้เวลาในการทอค่อนข้างนาน ตัวกิ่วทอผ้าจะประกอบไปด้วย โครงกี่ ทำหน้าที่ยืดและติดตั้งส่วนประกอบต่างๆ ให้อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง และทำงานได้ไม้ค้าพันทำหน้าที่ม้วนเส้นด้ายยืนเพื่อไว้ทอตามจำนวนที่ต้องการ และ “ม้วนผ้าย” ใช้สำหรับม้วนผ้ายที่หอเสร็จแล้วพันหัวไว้ ใช้กำหนดจำนวนเส้นด้ายยืนต่อหน่วยความกว้างเป็นเบอร์ เช่น พันหัวเบอร์ 40 ในความกว้าง 1 นิ้ว จะมีช่องพันหัว 20 ช่อง และเมื่อร้อยเส้นด้ายเข้าไปในช่องหัว ช่องหัวละ 2 เส้น จะมีเส้นด้ายรวม 40 เส้นต่อ 1 นิ้ว ตะกอ คือ ส่วนที่ทำหน้าที่บังคับเส้นด้ายที่ร้อยอยู่ในตาหรือหูของตะกอให้ขึ้นลงสลับกันไปตามลักษณะของลายโครงสร้างผ้าที่กำหนด

ส่วนขั้นตอนและกรรมวิธีการทำตัวซิ่น (ด้วยเทคนิคแม็คหมี่) มีดังนี้

1) ขั้นตอนการทำตัวชิ้น ดังแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 ขั้นตอนและกรรมวิธีการทำตัวซิ่น (ด้วยเทคนิคแม่หมี)

2) กรรมวิธีการทำตีนชิน (ด้วยเทคนิคการจก) การจก เป็นเทคนิคการทำผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายต่างๆ โดยเพิ่มเส้นด้ายพุงพิเศษสอดขึ้นลง วิธีการคือ ใช้ขันมีนี ไม้ หรือนิ้ว สอดเส้นด้ายยืนขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุงพิเศษเข้าไปซึ่งจะทำให้เกิดเป็นลวดลายเป็นช่วง ๆ สามารถทำสับสี่ลวดลายได้หากสี ซึ่งจะแตกต่างจากการจัก ที่เป็นการใช้เส้นด้ายพุงพิเศษเพียงสีเดียว การทำผ้าวิธีนี้ใช้เวลานานมากมักทำ เป็นผืนผ้าหนาๆแคบใช้ตอกกับตัวชิน เรียกว่า “ชินตีนจก”

3) ในส่วนของการเตรียมเส้นด้ายยึนจาราวสำหรับรุจุดย ต้องใช้คนมากกว่า 2 คน ช่วยกันดึงด้วยเป็นชั้นตอนที่ ทำยกที่สุดจึงต้องมีคนทำหลายคน เพื่อเตรียมด้ายยึนมาขึ้นบันก์ท่อผ้า และมุงรุ้งสู้ชั้นตอนการหดตัวไป จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พื้นท่อผ้าชั้นต้นจนจกไปรบกวนได้เล้าให้ผ้าร้ายพังที่จะลุบชั้นตอน แสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 4 การเตรียมด้วยยีน

การตรียาเดย์ยี

หลังจากการบันไส่หลอดเรียบร้อยแล้วก็จะนำด้วยเหล่านั้นไปใส่เครื่องเดินด้วย ซึ่งมีรัวสำหรับรุจุหลอดด้วยลงแคร์สำหรับเดินด้วยต่อไป รวมนี้มีขนาดใหญ่สามารถบรรจุหลอดด้วยประมาณ 200 หลา และแคร์สามารถบรรจุเส้นยืนได้ยาว 200 หลา เมื่อเดินด้วยเสร็จแล้วก็จะปลดเอาด้วยอุปกรณ์จากแคร์และขวดให้เป็นลูกโซ่เพื่อป้องกันไม่ให้เส้นด้วยยุ่ง นำเก็บสำหรับห่วงต่อไป ซึ่งเรียกว่าการเดินด้วย

การนำด้วยปัจจัยนักเรียนก็ เมื่อเรานำด้วยที่หวัดด้วยเรียบเรียงแล้วตามความหมายที่เราต้องการ ก็อาจมาขึ้นกับก็ที่ใช้ในการทดสอบ ปลายได้ด้วยหนึ่งนวนเท้ากับแคร์เรื่องนวนด้วยถึงนวนด้านหน้าและปลายด้วยด้านติดกับปั้มนวนเท้ากับปั้มนวนผดานหลัง

การเตรียมด้วยพุงหรือเส้นพุงนำด้วยที่จะใช้ในการทอผ้าตามลวดลายที่ต้องการแล้วมาเข้าเครื่องกรอด้วยเข้ากับหลอดใหม่ จำนวนมากตามจำนวนที่เราต้องการใช้ในการทอผ้า

ขั้นตอนในการทอผ้าเมื่อปัจจุบันกับกี่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ใช้กระสายซึ่งบรรจุเอาหลอดด้ายใส่ไว้ในร่องของกระสายสำหรับสอดเส้นด้ายในแนววาง (ผุ้) การสอดก็จะต้องสอดกลับไปกลับมารอยเชือกเวลาสอด 1 ครั้งก็ต้องเหยียบ 1 ครั้ง และใช้พิมกระทบจัดให้เข้ากันเพื่อคัดเส้นด้ายให้แน่นเข้ามืออีกน้ำหนึ่งไปเรื่อยๆ ปลดเส้นด้ายที่ปั้งก่อนแล้วม้วนเข้าไปในม้วนผ้าจะตึงทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ ต่อไปจนกระทงเสร็จแล้วจึงเอาจม้วนผ้าที่ห่อได้ออกก็เป็นอันเสร็จสิ้นการทอผ้าแล้ว

8.1.2 การจัดทำความรู้ที่ต้องการ พบร่วม สมาชิกในกลุ่มฯ ได้มีการจัดทำความรู้ที่ต้องการ โดยจัดทำจากแหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอก เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมระยะสั้น การประชุมสัมมนา เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฯ ซึ่งตีนกล้า ครั้งบ้านบ่อกร

8.1.3 การพัฒนาความรู้ที่ต้องการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มฯ มีการพัฒนาความรู้ใหม่ โดยการพูดคุยภายในกลุ่มหลังจากศึกษาดูงาน และเปิดเวทีสุนทรากลุ่มเพื่อต่อยอดความรู้เดิม ทำความเข้าใจเพิ่มเติมทำให้สามารถพัฒนาผ้าชิ้นตีนจากให้น่าสนใจ และเป็นที่ต้องการของลูกค้า

8.1.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต้องการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มฯ ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มในการศึกษาดูงาน การสัมมนา การถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัว และนักเรียน/นักศึกษา

8.1.5 การจัดเก็บความรู้ที่ต้องการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มฯ มีการจัดเก็บความรู้ทั้งชิ้นพ้าและเอกสารที่มีเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งปันทึก漉ลายลงบนสมุด มีการทำหนังสือเป็นชีวประวัติของวัฒนธรรมลາວครั้งบ้านบ่อรุ ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 บันทึก漉ลายผ้าลสในสมุด ภาพพระบายนี และภาพถ่ายดิจิทัล (ชัยไปขวา)

8.1.6 การนำความรู้ไปใช้ที่ต้องการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มฯ มีการนำความรู้ไปใช้จากความรู้ที่ถูกจัดเก็บ ถูกนำมาใช้บุคลากรภายในและภายนอกเข้าถึงความรู้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโลก

ประโยชน์จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ชาวบ้าน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์อาชีวพื้นที่ ตีนจก ได้นำมาปรับใช้ในการจัดการความรู้ทั้งหมดสิ่งที่จากภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจากของคนไทยเชื้อสายลາວครั้ง อำเภอเดิมบางนางบัวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยนำไปจัดเป็นกิจกรรมให้หน่วยกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองในท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางการสร้างพัฒนาและอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ของผ้าชิ้นตีนจกให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

9. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์การจัดการความรู้ทั้งหมดสิ่งที่จากภูมิปัญญาการทอผ้าชิ้นตีนจากเริ่มจากเนื้อหาเดิมในสมัยก่อนการทอผ้าชิ้นตีนจก ไม่มีการทำให้ดูเป็นแบบอย่าง ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อเศษผ้าเก่า ๆ ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ได้ทิ้งไว้เมื่อครั้งยังเป็นเด็กอยู่ ความรู้ทั้งหมดถูกจดจำอยู่ในหัวของผู้ถ่ายทอด เมื่อผู้รับการถ่ายทอดได้เห็นและจดจำวิธีการทอผ้าชิ้นตีนจกได้แล้วก็จะนำไปเรื่อยๆ แบบค่อยเป็นค่อยไปจนเกิดความชำนาญในที่สุด ผู้ถ่ายทอดจะให้ผู้ที่รับการถ่ายทอดฝึกหัดทอผ้าเองจนเกิดความชำนาญตามลำดับต่อไป [4] วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีวิธีต่างๆ การทำให้ดูเป็นตัวอย่างนั้น เป็นวิธีการถ่ายทอดของผู้อาชีวะหรือผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นผู้กำหนดโดยเป็นตัวอย่างของคนในครอบครัวภูมิปัญญาพื้นเมืองในชุมชนเดียวกัน ได้มีการถ่ายทอดอาชีวพัฒนาการทอผ้าชิ้นตีนจก พร้อมที่จะถ่ายทอดให้ดูเป็นตัวอย่างมีความแม่นยำในเนื้อหา จัดการความรู้ตามลำดับขั้นตอน รวมทั้งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ของหัตถกรรมทอผ้าชิ้นตีนจกสืบสานประเพณีวัฒนธรรมที่ชาวไทยเชื้อสายลາວครั้งเมือง นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้สร้างมูลค่าเพิ่มของผ้าชิ้นตีนจกให้คงอยู่กับชาวบ้านหรือชุมชนในหมู่บ้าน ซึ่งจินตนา กาญจนวิสุทธิ์ และวรรณดีสุหินราก [5] กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้เพื่อให้อนุชรุ่นหลังได้นำความรู้ที่มีอยู่แล้วมาสร้างสรรค์สร้าง เพื่อการสืบทอดความรู้ ลักษณะ ตลอดวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังของศิลปะ ที่เป็นเสน่ห์ในงานสร้างสรรค์การทอผ้าชิ้นตีนจก ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายการจัดการความรู้ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1) การระบุความรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ ได้มีการระบุความรู้ของชาติพันธุ์ลາวครั้ง และอัตลักษณ์ความเป็นมาของผ้าชิ้นตีนจก โบราณ การรวมสิ่งผ้าชิ้นของผู้หญิง และการนุ่งผ้าขาวม้า 5 สี กรรมวิธีในการทอผ้า และการจักให้เป็น漉ลาย วิธีการใช้งานของอุปกรณ์ในการทอผ้า ขั้นตอนทอผ้าชิ้น ซึ่งสมาชิกกลุ่มฯ สามารถพัฒนาหรือแปรรูปอุปกรณ์เป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ โดยรวมกันแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ วรรณดี วรรณโนนบล [6] กล่าวไว้ว่า การกำหนดหรือระบุความรู้ คือ การกำหนดโดยคิดและตัดสินใจในการใช้วัสดุดีบและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ภายใต้การรวมคิดและตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มรวมไปถึงความต้องการให้ชุมชนมีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีแต่บรรพบุรุษ

2) การจัดหากาความรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ ได้รวบรวมความรู้จากการทอผ้าชิ้นตีนจก ที่ได้จัดหากาความรู้จากแหล่งภายในและภายนอกกลุ่ม ซึ่งความสามารถในการเรียนรู้ของคนในกลุ่มก่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญ เช่น ให้กลุ่มเข้าร่วมการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อ

เสริมสร้างประสบการณ์และเพิ่มพูนความรู้ในการทอผ้า สอดคล้องกับ Marquardt [7] กล่าวไว้ว่า การแสวงหาความรู้หรือการจัดหาความรู้ต้องมาจากแหล่งต่างๆ จากภายในและภายนอกโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

3) การพัฒนาความรู้ใหม่ที่ต้องการ กลุ่มฯ มีการพัฒนาความรู้ใหม่ โดยการพูดคุยกันภายในกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น หลังสมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งกลับมาจากการดูงานหรือศึกษาอบรมจากภายนอก เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจให้เพิ่มเติมจากความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการต่อยอดความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยจัดเปิดเวทีสัมนาของกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Marquardt [7] กล่าวไว้ว่า การสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวข้องกับแรงผลักดัน การหยิ่ง และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล การสร้างความรู้ใหม่ควรอยู่ภายใต้หน่วยงานหรือคุณในชุมชน หมายความว่าทุก ๆ คนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้

4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ ได้ขยายความรู้เพื่อให้บุคลากรได้atory หอและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งกันและกัน เพื่อการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการกลุ่ม สามารถเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าชั้นตีนจาก รวมไปถึงความคงดงของ ลวดลายผ้าชั้นตีนจาก จากระยะภารณ์หรือความเชี่ยวชาญที่ชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ Nonaka and Tekeudhi [8] กล่าวไว้ว่า การแลกเปลี่ยนความรู้เป็นกระบวนการของการปรับเปลี่ยนความรู้ผ่านลึกในตัวบุคคลผ่านการแบ่งปันประสบการณ์ ตามความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไป แล้วเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบเอกสาร

5) การจัดเก็บความรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ มีการจัดเก็บความรู้ภายในรูปแบบเอกสาร ลวดลายผ้าที่ถูกนำหอไปแล้วจดลงบนสมุด และขึ้นผ้าตัวอย่างไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรมลารวังบ้านบ่อกรุ เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการค้นหาและรวดเร็วต่อการนำข้อมูลไปใช้ในครั้งใหม่ต่อๆไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัฐนันท์ พศิริพิทักษ์ และกัญญาภานันท์ ไชเออร์ส [9] กล่าวว่า การจัดทำระบบการจัดความรู้ต้องง่ายต่อการนำไปใช้ อาจจัดทำเป็นคู่มือของความรู้ในงาน ภาพถ่าย เอกสารส่วนบุคคล และเอกสารของกลุ่มหัวต่อหัว สิ่งทอ

6) การนำความรู้ไปใช้ที่ต้องการ กลุ่มทอผ้าลารวังบ้านบ่อกรุสามารถนำความรู้ที่เคยมีอยู่นักลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการทอผ้าชั้นตีนจาก ซึ่งความรู้นี้ได้นำมาใช้ประโยชน์ในทางที่ดีอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกพร ฉิมพลี [10] รูปแบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรที่เมื่อถ่ายทอดความรู้แล้วสามารถย้อนกลับไปกำหนดความรู้ในรูปแบบอื่นๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นไม่ว่าความรู้จะถูกถ่ายทอดออกมายังรูปแบบใดก็ตาม ความรู้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ หากทุก ๆ สวนพร้อมต่อการใช้ประโยชน์เมื่อการถ่ายทอดจะอยู่ในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การระบุความรู้ที่ต้องการ ประรานหรือผู้นำกลุ่มฯ ควรเป็นผู้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับเป้าหมาย กำหนดปัจจัย แห่งความสำเร็จให้ชัดเจน สร้างความเข้าใจ และหลักของการจัดการความรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการจัดการความรู้โดยตรง ให้มีการตระหนักรถึงคุณค่าและความภูมิใจในภูมิปัญญาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้เกิดการกระตุ้นให้มีการปฏิบัติในอนาคตต่อไปได้

2) การจัดหาความรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ ควรมีนโยบายสนับสนุนในการเดินทางไปศึกษาหาความรู้จากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์กับงานของกลุ่ม หรือจัดหาความรู้และการได้รับความรู้เพิ่มเติม ด้วยวิธีอื่น ๆ โดยมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้เพิ่มเติม

3) การพัฒนาความรู้ใหม่ที่ต้องการ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ มีเวลาน้อยในการศึกษาความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้นประรานกลุ่มฯ ควรบริหารการเวลาในการพัฒนาความรู้ให้แก่สมาชิกมากขึ้น และควรสนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มมากขึ้น ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4) การจัดเก็บความรู้ที่ต้องการ กลุ่มฯ ไม่มีสถานที่และคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บความรู้ กลุ่มฯ ควรมีการติดตอกับองค์กรบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประสานงาน และปรับปรุงสถานที่และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บความรู้

5) การนำความรู้ไปใช้ที่ต้องการ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มฯ ขาดทักษะ ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ดังนั้นนักพัฒนาชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสอนทักษะการเรียนรู้ทางด้านภาษาอังกฤษให้แก่สมาชิกในการให้บริการแก่ลูกค้าหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ที่เข้ามาศึกษาดูงานของกลุ่มฯ

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

- 1) หน่วยงานวิสาหกิจชุมชนควรมีการศึกษาความต้องการทางความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ภาษา เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ให้กับชุมชน
- 2) ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการผลิตหรือทอผ้าชิ้นตีนจากโบราณ ของเชือสายลาครั้งบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 3) ควรมีการศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มของการผลิตผ้าชิ้นตีนจากโบราณ สู่ตลาดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของเชือสายลาครั้งบ้านบ่อกรุ ตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง

- [1] Probst, G; Raub, S. and Romhardt, K. 2000. **Managing Knowledge: Building Blocks For Success.** Chichester: John Wiley & Sons.
- [2] Kan Thongthiao Haeng Prathet Thai Changwat Suphan Buri. 2016. **Prawat Khwam Pen Ma Changwat Suphan Buri.** Retrieved November 28, 2016, from <http://www.tatsuphan.net/Shistory.html>.
- [3] Butsaba Hinthao. 2014. Community Participatory Action Research for the Conservation Needs. Wisdom of Lao Khrang. **Journal of Pa Ri Chat**, 27(3), p. 138-139.
- [4] Sathita Yadewa. 2010. Study on the development of products made from the weeds of the weaving mats. Ban Khao Mai Moo 4, Huai Pho Sub-district, Kuan Niang District Song Kra. Master Thesis Department of Local Administration, Khon Kaen University.
- [5] Chintana Kanjanavisut and Wandee Sutthinarakorn. 2015. “Good Practice of Bandonkaidee Benjarong Community Enterprises in Kratumban District, Samutsakhon Province.” **Journal of Industrial Education**, 14(1), p. 171-177.
- [6] Wararat Watchanobon, Phonphimon Sakda and Pranom Phengtowong. 2015. **Weaving knowledge management Home of the occupational group Ban SukKasem Amphoe BangLen Changwat Nakhon Patha Mo.** The Office of Research Promotion in Higher Education and National Research University Developmen, Rajamangala of Technology Rattanakosin University.
- [7] Marquardt, M.J. 1996. **Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success.** New York: Mc Graw-Hill.
- [8] Nonaka, I and H. Takeuchi. 1995. **The knowledge-Creating Company: How Japanese Create the Dynamics of Innovation.** New York: Oxford.
- [9] RataNan Phongwirit andkanyaakaen Saiso. 2014. Knowledge management of textile handicraft. Lanna ethnic knowledge Pago Gao tribe community in Mae Wang district Chiang Mai province. **Journal of Humanities and Sociology**, 7(2), p.29-30.
- [10] Kanokphon Chimphli. 2012. **Knowledge management model, local wisdom in textile machinery. Community Enterprise Case Study Nakhon Ratchasima.** Ph.D. thesis Social Development and Environmental Management, National Institute of Development Administration.